

การศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

เกรียงพล ปิยะเอกชัย^{1,*}, ปิยะนุช เงินคล้าย²

^{1,2}คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Received: 15 September 2022

Revised: 10 November 2022

Accepted: 23 November 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบ ลักษณะ และกิจกรรมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรค และ (3) เสนอแนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและจัดกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบความร่วมมือ คือ รูปแบบเครือข่าย ลักษณะความร่วมมือ คือ ให้ข้อมูลข่าวสาร ปรีกษาหารือ และเข้ามามีบทบาทกิจกรรมความร่วมมือ คือ การแสวงหาข้อมูลและการจัดทำโครงการร่วมกัน (2) ปัญหาและอุปสรรค เช่น ผู้ประกอบการและคนในชุมชนไม่มีรายได้ เมื่อเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลผลิตของชุมชนท่องเที่ยวไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย โครงสร้างประชากรที่เป็นสังคมผู้สูงอายุ ขาดแรงงานที่มีทักษะภาษาต่างประเทศ เป็นต้น และ (3) แนวทาง เช่น ให้ความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนทางออนไลน์ อบรมภาษาต่างประเทศ เป็นต้น และข้อเสนอเชิงนโยบาย คือ นโยบายส่งเสริมให้ภาครัฐกิจเข้ามาลงทุนเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: ความร่วมมือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: kringphon@choktaweetour.com

A Study Collaboration between Government, Private, and Public Sectors in the Development of Tourist Attractions in Five Southern Border Provinces

Kriangphon Piyaekachai^{1,*}, Piyanush Ngernklay²

^{1,2}Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

Received: 15 September 2022

Revised: 10 November 2022

Accepted: 23 November 2022

Abstract

The purposes of this qualitative research were : (1) to study the patterns, characteristics, and activities of the collaboration between the government, private, and public sectors in the development of tourist attractions in the five southern border provinces, (2) to examine the problems and obstacles, and (3) to provide guidelines and policy proposals for the development of tourist attractions. A structured interview form was applied as an instrument to conduct an in-depth interview with 15 key informants obtained from purposive sampling. Data were analyzed by using content and typological analysis. The results found that: (1) the collaboration was a network pattern. The nature of collaboration was sharing information, consulting, and playing a role. Collaboration activities were seeking information and preparing joint project; (2) problems and obstacles included, for example, the entrepreneurs and people in the community had insufficient income during the COVID-2019 pandemic, the product of the tourism community was not widely known, population structure was an aging society, skilled workers were insufficient; and (3) guidelines such as knowledge of public relations, selling community products online and foreign language training etc., and policy proposals such as having policies to encourage investment in business sectors.

Keywords: Collaboration, Development of Tourist Attractions, Five Southern Border Provinces

* Corresponding Author; E-mail: kriangphon@choktaweetour.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีระบบ สามารถผลิตงานบริการเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว จึงมีความสัมพันธ์กับธุรกิจประเภทอื่นๆ อีกจำนวนมาก เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจภัตตาคาร ธุรกิจสถานบริการ ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว ธุรกิจการกีฬา ธุรกิจการจัดนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่ เป็นต้น ทั้งนี้ สินค้าการท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในการผลิตและจำหน่าย เนื่องจากผลผลิตคือทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว แต่จะต้องมีการจัดระบบ อนุรักษ์ และทำการพัฒนาอย่างถูกวิธี เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ผลผลิตที่ไม่มีวันสิ้นสุดได้ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างความเจริญ เสริมสร้างความมั่นคง รวมถึงความปลอดภัยให้กับชุมชนและท้องถิ่นนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี (Tawharanurak, 2022) โดยเฉพาะชุมชนและท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวจะส่งผลบวกในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Songsoonthornwong, 2022) ทั้งนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้มีการพัฒนาและเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยว การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวที่อยู่อันดับที่ดีขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยก็ยังได้รับความนิยมมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงประสบปัญหาด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านความยั่งยืนของทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านภาพลักษณ์ความปลอดภัย ด้านความสะอาดและถูกสุขอนามัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณภาพมาตรฐานการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวและการกระจัดตัวของนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ การเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว (Office of the Permanent Secretary Ministry of Tourism and Sports, 2017) ซึ่งสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (National Strategy Secretariat Office of the National Economic and Social Development Board, 2018) ที่ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคบริการและการท่องเที่ยว รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวในระดับโลกที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทยโดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาด ซึ่งรวมถึงการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อผลิตภัณฑ์ในชุมชนและเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะโดยคำนึงถึงศักยภาพในแต่ละพื้นที่ด้วย สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (National Strategy Secretariat Office of the National Economic and Social Development Board, 2016) ที่เน้นถึงความร่วมมือจากประชาชนในทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวด้วย

กลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ทั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับสถิตินักท่องเที่ยวและรายได้ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อปี พ.ศ. 2563 เป็นดังนี้ จังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ สงขลา จำนวน 3,093,138 คน รองลงมา คือ สตูล จำนวน 812,549 คน ยะลา จำนวน 414,228 คน นราธิวาส จำนวน 216,121 คน และปัตตานี จำนวน 115,764 คน ตามลำดับ โดยจังหวัดที่มีรายได้ด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ สงขลา จำนวน 22,870.56 ล้านบาท รองลงมา คือ สตูล จำนวน 4,845.47 ล้านบาท ยะลา จำนวน 1,341.29 ล้านบาท นราธิวาส จำนวน 780.11 ล้านบาท และปัตตานี จำนวน 414.47 ล้านบาท

ตามลำดับ (Strategic Management Group of Southern Border Provinces, 2016) และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีดังนี้

1. จังหวัดสงขลา แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น หาดสมิหลา อุทยานแห่งชาติน้ำตกโดนงาช้าง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ (คูขุด) เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา ย่านเมืองเก่า (ถนนนางงาม) วัดพะโคะ เป็นต้น
2. จังหวัดสตูล แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติตะรุเตา ถ้ำภูผาเพชร เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สตูล เป็นต้น
3. จังหวัดปัตตานี แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนยะหริ่ง เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว วัดช้างให้ เมืองโบราณยะรัง เป็นต้น
4. จังหวัดยะลา แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น เขื่อนบางลาง บ่อน้ำร้อนเบตง เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น วัดคูหาภิมุข เป็นต้น
5. จังหวัดนราธิวาส แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา-บาลา เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น วัดเขากง วัดชลธาราสিংเห (วัดพิทักษ์แผ่นดินไทย) มัสยิด 300 ปี เป็นต้น

ดังนั้น การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นควรมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนากลไกเพื่อให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมีความเป็นเอกภาพ สามารถบูรณาการร่วมกันได้ ลดความซ้ำซ้อนของภารกิจต่างๆ และยังเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการในทุกระดับ ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจ ด้านการท่องเที่ยวต่างก็เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพและสามารถก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน (Tarasansombut, 2013) ซึ่งในอดีตเป้าหมายของการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิม (Classic Tourism) จะมุ่งเน้นถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่านั้น ดังนั้น กระบวนการในการทำการตลาดจึงเน้นที่จำนวนเป็นหลัก (Mass Tourism) ที่เป็นเหตุให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวถูกทำลายลงไป แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญในเรื่องของความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น ดังที่ ปิ่นอนงค์ ชัยแก้ว (Chaikeaw, 2018) ได้วิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย และแขวงบ่อแก้วสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) พบว่า องค์ประกอบของความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและการประเมินระดับความร่วมมือ จังหวัดเชียงรายและแขวงบ่อแก้ว มีเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว เป็นการรวมตัวและการประสานการทำงานร่วมกันโดยให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของสมาชิกในเครือข่าย เป็นโครงสร้างความร่วมมือแบบบริบทแนวราบที่ส่วนใหญ่เริ่มโดยภาคเอกชนและภาคสาธารณะ มีการเข้าร่วมของภาครัฐในบางครั้ง เฉพาะกรณีที่มีความเกี่ยวข้องตามอำนาจหน้าที่โดยตรง และงานวิจัยของ Foster, McCabe and Dewhurst (2010) เรื่อง Management Development Skills in the Hospitality and Tourism Sector: Needs and Issues from a Regional Perspective พบว่า การพัฒนาทักษะ การฝึกอบรม การศึกษาหาความรู้ด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องถือเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง เพราะจะทำให้พนักงานท่องเที่ยวสนใจและเข้ามาใช้บริการด้วยการเลือกเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่ปัญหาของภาคการท่องเที่ยวก็คือ บุคลากรที่ให้บริการขาดความชำนาญและมีทักษะอยู่ในระดับต่ำ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะ กิจกรรม ปัญหาและอุปสรรค และนำเสนอแนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไปพัฒนากิจกรรมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

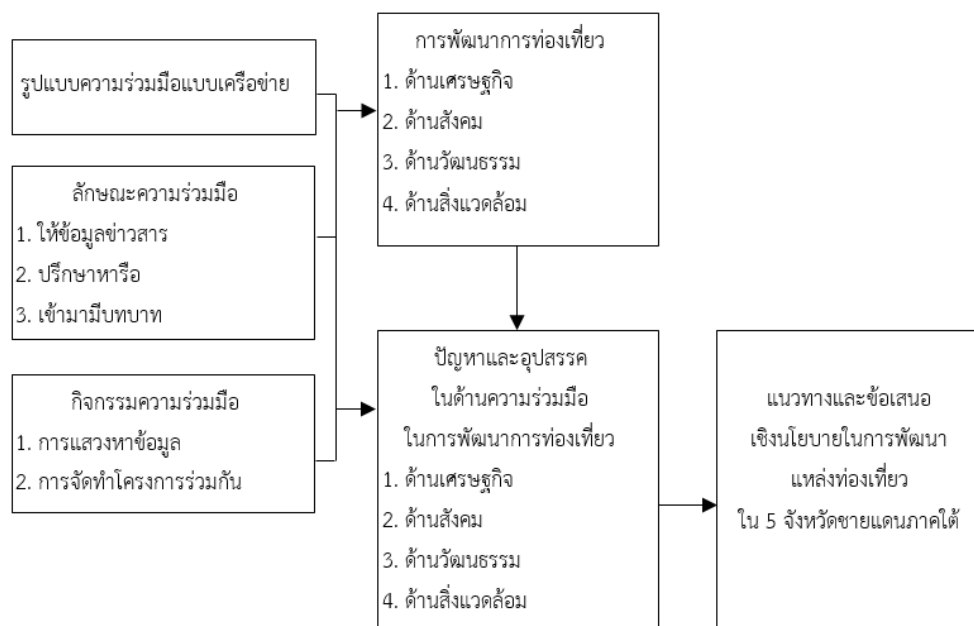
1. เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะ และกิจกรรมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อเสนอแนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดความร่วมมือที่เกี่ยวข้องที่ได้ถูกแบ่งไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ รูปแบบความร่วมมือ ลักษณะความร่วมมือ และกิจกรรมความร่วมมือ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ (1) รูปแบบความร่วมมือ ใช้ความร่วมมือแบบเครือข่าย (McGuire, 2006) (2) ลักษณะความร่วมมือ ได้แก่ ให้ข้อมูลข่าวสารปรึกษาหารือ และเข้ามามีบทบาท (Siroros, et al., 2008) และ (3) กิจกรรมความร่วมมือ คือ การแสวงหาข้อมูลและการจัดทำโครงการร่วมกัน (Agranoff and McGuire, 2003)

นอกจากนี้ จากการสังเคราะห์ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น Agranoff and McGuire (2003) เรื่อง Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments งานวิจัยของ Rangsee (2017) เรื่อง ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาบ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยของ Suwanvong and Kreoksakul (2013) เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับการเชื่อมต่อพื้นที่การท่องเที่ยวใน 4 รัฐประเทศมาเลเซีย และงานวิจัยของ Tarasansombut (2013) เรื่อง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวปัญหาและอุปสรรคในด้านความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อหาแนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากแนวคิดดังกล่าวที่ได้นำมาเป็นในการศึกษานั้น สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งหมด 15 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาครัฐ โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ได้แก่

- 1.1 ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา
- 1.2 รักษาการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูล
- 1.3 ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปัตตานี
- 1.4 ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยะลา
- 1.5 ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนราธิวาส

2. กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาคเอกชน เป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานสภาอุตสาหกรรมใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ได้แก่

- 2.1 ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา
- 2.2 ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสตูลและนายกสมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จังหวัดสตูล
- 2.3 ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดปัตตานี
- 2.4 ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดยะลา
- 2.5 ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนราธิวาส

3. กลุ่มที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาคประชาชน เป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานชุมชนท้องถิ่นหรือตัวแทนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ได้แก่

3.1 รองประธานท้องถิ่นชุมชุนและเจ้าของสวนลุงวี จังหวัดสงขลา

3.2 ประธานชุมชนท้องถิ่นเยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

3.3 ประธานชุมชนท้องถิ่นเยวบ้านทรายขาว จังหวัดปัตตานี

3.4 รองประธานชุมชนท้องถิ่นเยวบ้านทรายขาววิสาหกิจท้องถิ่นเยวหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 10 จังหวัดยะลา

3.5 ประธานชุมชนท้องถิ่นเยวชุมชนวัดชลธาราสิงเห จังหวัดนราธิวาส

เครื่องมือวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) โดยลักษณะของการสัมภาษณ์นี้เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอน

ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์
2. ส่วนที่ 2 ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท้องถิ่นเยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด ตามวันและเวลาที่นัดหมายในการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 เมื่อถึงเวลาสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่ได้นัดหมาย ผู้วิจัยแนะนำตัวพร้อมทั้งอธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์อีกครั้ง และขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์ทุกครั้ง เพื่อจะทำให้ได้ข้อมูลและรายละเอียดจากการสัมภาษณ์อย่างครบถ้วน ตามข้อคำถามที่ได้กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เป็นลักษณะแบบการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Interview) ซึ่งจะเป็นการสนทนาแบบโต้ตอบระหว่างกัน โดยจะไม่มีคำถามนำเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบคำถามและยกตัวอย่างประกอบได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณอย่างน้อยหนึ่งชั่วโมงต่อคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และจัดกลุ่มเพื่อทำให้ข้อมูลมีความเป็นระเบียบ นำไปสู่การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ต่อไป เพื่อนำมาลำดับเหตุการณ์ตามลำดับก่อนหลัง ซึ่งจะนำไปเชื่อมโยงและนำไปสู่การวิเคราะห์และอภิปรายผลต่อไป ทั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากคณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ที่ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย โดยผู้วิจัยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

ผลการวิจัย

1. รูปแบบ ลักษณะ และกิจกรรมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นดังนี้

1.1 รูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ รูปแบบเครือข่าย ทั้งนี้ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการประสานงานและให้ความร่วมมือระหว่าง โดยทุกฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต่างก็สามารถร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ทุกจังหวัดมีการกำหนดยุทธศาสตร์และมีการแบ่งหน้าที่ที่ชัดเจน มีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อเป็นการแจ้งข้อมูลและกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นโดยการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดำเนินการตามนโยบายได้อย่างเหมาะสมตามกรอบที่ได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องตามจุดเด่นของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 แผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด

1.2 ลักษณะความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในลักษณะให้ข้อมูลข่าวสาร ประกันหารือ และเข้ามามีบทบาท ดังนี้

1.2.1 ให้ข้อมูลข่าวสาร โดยทั้ง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หน่วยงานหลักในการแจ้งข้อมูลข่าวสารของแต่ละจังหวัดคือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จะมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานเพื่อให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและจำเป็นแก่ประชาชน เช่น การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นต้น ภาคเอกชนและภาคประชาชนได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดและเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ภาคเอกชนและภาคประชาชนมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันภายในเครือข่าย

1.2.2 ประกันหารือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาทั้ง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ร่วมกับภาคเอกชนมีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและขอข้อมูลจากคนในพื้นที่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและทราบถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ความต้องการเกี่ยวกับโครงสร้างสาธารณูปโภคเพิ่มเติม การปรับปรุงป้ายบอกทาง การสำรวจความต้องการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

1.2.3 เข้าามีบทบาท เมื่อได้รับทราบข้อมูลความคิดเห็นและปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะได้มีการพิจารณาร่วมกันเพื่อจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนท่องเที่ยว เช่น อบรมให้ความรู้ด้านการตลาด เป็นต้น

1.3 กิจกรรมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การแสวงหาข้อมูลและการจัดทำโครงการร่วมกัน กล่าวคือ การแสวงหาข้อมูลได้จากการลงพื้นที่ของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรับฟังข้อมูล ความต้องการของผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และการจัดทำโครงการร่วมกันตามที่ได้รับข้อมูลมาจากการแสวงหาข้อมูลดังกล่าว และยังได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้รับความร่วมมือในการดำเนินโครงการจากทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี

2. ปัญหาและอุปสรรคในด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

2.1.1 มีพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและหลากหลาย เช่น อาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชนหลากหลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เป็นต้น

2.1.2 มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

2.1.3 เป็นประตู (Gate Way) เชื่อมโยงเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ ที่สำคัญในระดับอนุภูมิภาคกับกลุ่มประเทศอาเซียนและนานาชาติ

2.2 ผลการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

2.2.1 การลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของรัฐบาล เช่น รถไฟรางคู่ มอเตอร์เวย์ สนามบินเบตง สะพานข้ามแม่น้ำสุโขทัย-โลก เป็นต้น ส่งผลให้เพิ่มศักยภาพในระบบคมนาคมที่มีประสิทธิภาพ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ทำให้การจ้างงานในพื้นที่เพิ่มขึ้นและผลิตภัณฑ์มวลรวมเพิ่มขึ้น

2.2.2 ภายใต้กรอบความร่วมมือแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย (IMT-GT) โครงการพัฒนาร่วมไทย-มาเลเซีย (JDA) โครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย (JDS) และมีคณะกรรมการแก้ไขปัญหาอุทกภัยของไทยกับมาเลเซีย (JDC) ส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มจังหวัดที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

2.2.3 กลุ่มนักท่องเที่ยวจากมาเลเซียและอินโดนีเซียได้เปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวแบบครอบครัว และนิยมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ สุขภาพ และเชิงพหุวัฒนธรรมสามารถเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดได้มากขึ้น

2.2.4 ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กำหนดให้จังหวัดสงขลา สตูล ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ วางระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้สามารถรักษาความสมดุลของระบบนิเวศในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

2.3.1 ด้านเศรษฐกิจ มีดังนี้

(1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ส่งผลให้ไม่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่มีนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและคนในชุมชนไม่มีรายได้

(2) ผลิตภัณฑ์ของชุมชนท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ทำให้ไม่สามารถมีรายได้สม่ำเสมอตลอดทั้งปี

2.3.2 ด้านสังคม มีดังนี้

(1) โครงสร้างของประชากรที่แนวโน้มเป็นสังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้แรงงานภายในชุมชนท่องเที่ยวไม่เพียงพอ

(2) ขาดแรงงานที่มีทักษะภาษาต่างประเทศและการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้

(3) สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นในการเดินทางเข้ามาในพื้นที่

(4) ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน ไม่ต่อเนื่อง บางเส้นทางไม่มีป้ายบอกทางที่มีภาษาต่างประเทศกำกับอยู่ด้วย

2.3.3 ด้านวัฒนธรรม มีดังนี้

(1) ความต้องการพิเศษของชาวมุสลิม คือ อาหารฮาลาล (Kanokpongchai, 2022) และสถานที่สำหรับทำการละหมาดโดยเฉพาะตามหลักศาสนา

(2) สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขาดการดูแลและไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์เท่าที่ควรก่อให้เกิดปัญหาการลดคุณค่าของวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น

2.3.4 ด้านสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

(1) การเสื่อมโทรมของทรัพยากรจากการท่องเที่ยวและมลภาวะ เช่น การรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยวในการทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัญหาคุณภาพน้ำเสียในชุมชน ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในชุมชน ปัญหามลภาวะทางเสียงจากยานพาหนะ เป็นต้น

(2) ขาดการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อมและผังเมืองอย่างเคร่งครัด ก่อให้เกิดปัญหาในการทำลายภูมิทัศน์ของชุมชนท้องถิ่น และความไม่เป็นระเบียบในการก่อสร้างอาคารต่างๆ

3. แนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่

3.1 แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

3.1.1 ด้านเศรษฐกิจ มีดังนี้

(1) ภาครัฐควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจได้เข้ามาลงทุนเพิ่มมากขึ้น เป็นการสร้างงานและรายได้ให้จังหวัด

(2) ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมกันพัฒนาเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ในชุมชนท่องเที่ยวจากการนำทรัพยากรภายในชุมชนที่เป็นทรัพยากรส่วนเกินหรือไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึก รวมถึงการให้ความรู้ในการส่งเสริมการขายผ่านช่องทางออนไลน์กับชุมชนท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเป็นการสร้างรายได้ให้กับเครือข่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคที่มีการกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมสูงสุด

(3) เครือข่ายความร่วมมือของภาคประชาชน นำจุดเด่นของแต่ละชุมชนมาเป็นสินค้าหรือบริการให้มีความโดดเด่นและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว และเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ภาครัฐและภาคเอกชนที่ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

3.1.2 ด้านสังคม มีดังนี้

(1) ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมสร้างการศึกษาให้กับเครือข่ายชุมชนเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีทักษะเพื่อพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(2) ภาครัฐมีการบริหารจัดการระบบโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการด้านความปลอดภัย เช่น ไฟฟ้า ป้ายบอกทาง ป้ายเตือนจุดอันตราย การกำจัดขยะ การจัดบุคลากรเดินตรวจ การจัดบริการติดตามสิ่งของที่ลืมหรือทำหาย เป็นต้น

(3) ภาครัฐมีการเสริมสร้างความปลอดภัยในเส้นทาง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มั่นใจได้ว่าจะมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

(4) เครือข่ายความร่วมมือของภาคเอกชนและภาคประชาชน ที่เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในแต่ละชุมชน ร่วมกันเป็นวิทยากรเพื่อจัดอบรมให้กับสมาชิกในเครือข่ายของชุมชนและผู้ประกอบการในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

3.1.3 ด้านวัฒนธรรม มีดังนี้

(1) ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมให้ภาคใต้ได้เป็นครัวฮาลาลโลก ตามหลักสุลหัจญะและหลักศาสนาอิสลาม

(2) เครือข่ายความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

3.1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

(1) เครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีการใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดการวางแผน พัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีการประหยัดพลังงานมากขึ้น

(2) เครือข่ายความร่วมมือควรดูแลระบบการบริหารจัดการขยะอย่างถูกหลักวิชาการ เพื่อให้เกิดความสะอาด สุลักษณะที่ดี และความเป็นระเบียบของชุมชน

3.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

3.2.1 ในการจัดโครงการหรือกิจกรรมสำหรับชุมชนท่องเที่ยว ภาครัฐและภาคเอกชนควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชนท่องเที่ยวถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชนท่องเที่ยว เพื่อจะได้จัดโครงการหรือกิจกรรมที่มีความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น อบรมให้ความรู้เรื่อง การประชาสัมพันธ์หรือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนทางออนไลน์ อบรมภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

3.2.2 การจัดสรรงบประมาณ ภาครัฐควรมีการสำรวจและวางแผนการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. รูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า รูปแบบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ในรูปแบบเครือข่าย เป็นไปตามแนวคิดความร่วมมือของ McGuire (2006) ที่ได้กล่าวว่าความร่วมมือเป็นการเข้ามามีบทบาทของคนที่หลากหลายในระยะเวลาที่ต่างกันแต่อยู่ภายใต้ความร่วมมือที่มีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rangsee (2017) เรื่อง ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทัศนศึกษา บ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนภายใต้การชี้แนะและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของ

ผู้นำชุมชน โดยมีองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุน และยังสอดคล้องกับ Vongsaroj, et al. (2008) ที่ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์กรภาครัฐหลักที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ที่พบว่า ภาครัฐควรมีบทบาทต่อการสร้างและปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งรวมถึงภาคเอกชนและภาคประชาชนที่ควรมีบทบาทต่อการประชาสัมพันธ์และการตลาดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

2. ลักษณะความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า ลักษณะความร่วมมือ คือ ให้ข้อมูลข่าวสาร ปรัชญาหรือ และเข้ามามีบทบาท ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Thongchim (2014) เรื่อง การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ที่ได้ใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี จากการสนับสนุนและขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวจากหน่วยงานต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ชุมชน โดยดำเนินการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

2.1 ให้ข้อมูลข่าวสาร โดยทั้ง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หน่วยงานหลักในการแจ้งข้อมูลข่าวสารของแต่ละจังหวัดคือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จะมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน เพื่อให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและจำเป็นแก่ประชาชน เช่น การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นต้น ภาคเอกชนและภาคประชาชนได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดและเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ภาคเอกชนและภาคประชาชนมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันภายในเครือข่าย

2.2 ปรัชญาหรือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาทั้ง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ร่วมกับภาคเอกชนมีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและขอข้อมูลจากคนในพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็นและทราบถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ความต้องการเกี่ยวกับโครงสร้างสาธารณูปโภคเพิ่มเติม การปรับปรุงป้ายบอกทาง การสำรวจความต้องการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2.3 เข้ามามีบทบาท เมื่อได้รับทราบข้อมูลความคิดเห็นและปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะได้มีการพิจารณาร่วมกันเพื่อจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนท่องเที่ยว เช่น อบรมให้ความรู้ด้านการตลาด เป็นต้น

สอดคล้องกับการศึกษาของ Thongchim (2014) เรื่อง การจัดการความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ที่ได้ใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี จากการสนับสนุนและขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวจากหน่วยงานต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ชุมชน โดยดำเนินการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและยังสอดคล้องกับการศึกษาของดวงกมล ยางงาม และวดี วรรณ (Yangngam and Wanna, 2020) เรื่อง การนำนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติ กรณีศึกษาการท่องเที่ยวชมวิถีชนบท จังหวัดจันทบุรี ที่พบว่า สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดจันทบุรีดำเนินการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับ

การท่องเที่ยวไปสู่หน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดจันทบุรี รวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาบุคลากรในการท่องเที่ยวด้วย

3. กิจกรรมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ กิจกรรมความร่วมมือใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การแสวงหาข้อมูลจากการลงพื้นที่ของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรับฟังข้อมูล ความต้องการของผู้ประกอบการในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และการจัดทำโครงการร่วมกันตามที่ได้รับข้อมูลมาจากการแสวงหาข้อมูลดังกล่าว และยังได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้รับความร่วมมือในการดำเนินโครงการจากทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ Jackson (2004) ที่ศึกษาเรื่อง Community Innovation through Entrepreneurship: Grant Making in Canadian Community Economic Development พบว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากกิจกรรมและโครงการที่ได้ดำเนินงานร่วมกันที่มุ่งให้เกิดความสำเร็จภายในชุมชนและส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ Asamoah (2013) ที่วิจัยเรื่อง Policy Implementation: A Tool for Enhancing Tourism Development in Ghana พบว่า ภาครัฐการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญสำหรับเศรษฐกิจของประเทศกานา โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจะเป็นกลไกในการทำงานการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ระบบคมนาคมขนส่ง สถานบริการน้ำมัน ไฟฟ้า การอำนวยความสะดวกในการลงทุนให้กับสถานประกอบการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน เป็นต้น

4. แนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับ Suwanvong and Kreoksakul (2013) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์เพื่อจะได้หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบของแหล่งอาหาร แหล่งเรียนรู้ แหล่งสืบสานประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และแหล่งรายได้จากการท่องเที่ยว อาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหรือชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะบางอย่างใกล้เคียงกันมาร่วมกันคิด เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะ การเรียนรู้ระหว่างกัน เป็นการขยายโอกาส ประสบการณ์ การเรียนรู้ให้กว้างขวางเพิ่มมากขึ้น รวมถึงเป็นการสร้างความเข้าใจและการมีข้อตกลงร่วมกันในรูปแบบต่างๆ ทางวิชาการด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จัดประชุมโดยเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุนความรู้และงบประมาณโดยจัดโครงการหรือกิจกรรมสำหรับชุมชน เช่น อบรมให้ความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์หรือการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนทางออนไลน์ อบรมภาษาต่างประเทศ เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาข้อมูลเพื่อจัดทำรูปแบบหรือยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้พิจารณาและนำไปสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อร่วมกันระดมความคิดเห็น เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Agranoff, R. and McGuire, M. (2003). *Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments*. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Asamoah, K. (2013). Policy Implementation: A Tool for Enhancing Tourism Development in Ghana. *Journal of Law, Policy and Globalization*, 10, 19-30.
- Chaikew, P. (2018). *Tourism Cooperative Strategies between Chiang Rai Province, Thailand and Bokeo Province, Lao PDR for Sustainable Tourism*. Thesis of the Degree of Doctor of Philosophy Program in Social Sciences. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Foster, C., McCabe, S. and Dewhurst, H. (2010). Management Development Skills in the Hospitality and Tourism Sector: Needs and Issues from a Regional Perspective. *Tourism and Hospitality Planning and Development*, 7(4), 429-445.
- Jackson, E. T. (2004). Community Innovation through Entrepreneurship: Grant Making in Canadian Community Economic Development. *Journal of the Community Development Society*, 35(1), 65-81.
- Kanokpongchai, S. (2022). *Cultural Heritage for Sustainable Tourism after the Covid-19 Crisis*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- McGuire, M. (2006). Collaborative Public Management: Assessing What We Know and How It. *Public Administration Review*, 66(1), 33-43.
- National Strategy Secretariat Office, Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2021)*. Bangkok: National Strategy Secretariat Office, Office of the National Economic and Social Development. (in Thai)
- National Strategy Secretariat Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *National Strategy 2018-2037*. Bangkok: National Strategy Secretariat Office of the National Economic and Social Development. (in Thai)
- Office of the Permanent Secretary Ministry of Tourism and Sports. (2017). *Tourism Development Plan No. 2 (2017-2021)*. Bangkok: Office of Printing Works, Veterans Affairs Organization. (in Thai)
- Rangsee, P. (2017). *Cooperation Among State Agency Private Sector and Community in the Management of Ecotourism in Ban Mae Kampong, King Amphoe Mae on, Changwat Chiang Mai*. Thesis of the Degree of Master of Art Program in Political Science. Chiang Mai: Chiang Mai University. (in Thai)

- Siroros, et al. (2008). *Manual or Guideline for Participatory Public Administration of Government Agencies at the Ministry Level that is at the Policy Level*. Bangkok: Pinklao Printing. (in Thai)
- Songsoonthornwong, C. (2022). *Sustainable Tourism and Hotel Resources Management*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Strategic Management Group of Southern Border Provinces. (2016). *Development Plan for Southern Border Provinces (2018-2021) revised edition*. Yala: Strategic Management Group of Southern Border Provinces. (in Thai)
- Suwanvong, D. and Kreoksakul, P. (2013). *The Network Development Community Base Tourism at 5 Southern Border Provinces with Connected Tourism in 4 States of Malaysia*. Bangkok: National Research Council of Thailand. (in Thai)
- Tarasansombut, V. (2013). *Collaboration between the Public Sector, the Private Sector and Communities in Tourism Development*. Thesis of the Degree of Doctor of Philosophy Program in Public Administration. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Tawharanurak, C. (2022). *Fundamental of Tourism Industry*. Ang Thong: Worasil. (in Thai)
- Thongchim, P. (2014). *Managing Collaboration in Community Based Tourism on Lanta Island, Krabi Province*. Thesis of the Degree of Master of Business Administration Program in Tourism Management. Songkla: Prince of Songkla University. (in Thai)
- Vongsaroj, R. et al. (2008). *Public Organization Roles toward the Development of Sustainable Nature-based Tourism Activities in Ko-Chang Sub-district, Trat Province*. Bangkok: National Research Council of Thailand. (in Thai)
- Yangngam, D. and Wanna, W. (2020). The Policy Implementation of Amazing Thailand Go Local: A Case Study of Local Tourism in Chanthaburi Province. *RBRU Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(1), 14-29. (in Thai)